

TÖRTÉNETI IRODALOM.

»*A székelyek eredete*« írta Thúry József. Különlenyomat az »Erdélyi Múzeum« 1898, XV. kötetéből (Kolozsvár, 1898).

Thúry József eddig megjelent minden művében, tekintet nélkül azok terjedelmére, mert hiszen a kiterjedéssel a mértan foglalkozik s nem az irodalomtörténet, megkapjuk azt a három főkelléket, mely az írói művet jelesnek minősíti, u. m. a beces anyagot, az anyag kitünő feldolgozását s a szép és tősgyökeres nyelvezetet. Ez a három kellék megvan ép úgy kisebb értekezéseiben, mint terjedelmesebb tanulmányjaiban. — eredeti műveiben s fordításaiban egyaránt.

»*A székelyek eredete*« cz. értekezést Thúry József az »Erdélyi Múzeum« 1898. évf. XV. kötetében tette közzé s abból az ill. szerkesztőség különlenyomatot vettetett (Kolozsvárt, 1898). A különlenyomat nyolczadrét ívalakú s 78 lapra terjed. Az értekezés négy részre oszlik s az olvasó a négy rész végéhez érven, úgy érzi magát, mint a turista valamely magas hegy ormán, a honnan igen széles látkör nyílik, de a turista felett azon nagy előnyben van, hogy míg utóbbi előtt a látkép elég gyakran ködbe borúl, vagy legalább a körvonalak határozatlanok, addig Thúry olvasója előtt a négy rész végén egy tiszta látkör nyílik meg s ép ez a jótékony világosság az, mi Thúry műveinek egyik fő érdeme.

Szerző műve első részében a székelyek eredetét illetőleg nagyérdemű Hunfalvy Pállal vitázik, a ki tudvalevőleg a székelyeket oly magyarországi *magyaroknak* tartotta, kiket Szent László király és utódai telepítettek ki Erdély keleti részébe határőrökül a XII. század folyamán. »Ezt -- szerinte -- a következő három tény igazolja: 1. Szent László kora előtt nincs említés a történelemben erdélyi székelyekről, még Szent Istvánnak és Szent Lászlónak a besenyőkkel s kúnokkal vívott harczi elbeszélésében sem; de 1213-tól fogva már emlegetik őket az oklevelek; 2. a székelyek nyelve azonos a magyar-

országi közmagyar nyelvel; 3. Erdélyországnak védszentje éppen Szt. László király. Ehhezképest aztán a *székely* ország nevét *Szék-el* összetételnek mondja a frank-német *Mark* értelmében, s a népevet az ebből képzett *szék-el-i* (*szék-el-i*)-nek tartja »végvidéki«, vagy »határór« értelmében, úgy, hogy *székely* (azaz határór) bármilyen eredetű ember (besenyő, tót, orosz, magyar) lehetett, a ki határór vala.¹⁾ Thúry Hunfalvy P.-nak a fennebbieken röviden vázolt teoriáját közelebről megvizsgálván, a következőkben pontról pontra megczáfolja. Fegyverei a tények, élénk historiai érzéke s erős logikája.

Legrégibb krónikáink szerzői Anonymus és Kézai Simon semmit se tudnak a székelyeknek Erdélybe való betelepítéséről. Hogy lehetne ez, kérdi Thúry, ha csakugyan történt volna ilyen betelepítés? »Hogyan lehetne, hogy »Kézai és a vele egykorúak, már semmit sem hallottak s nem tudtak volna olyan nagy embertömegnek oly nagy területre kitelepítéséről, a mi a nagyapjuk idejében történt?«²⁾ De nincs is egyetlen adat, »melylyel igazolni lehetne, hogy a székelyeket a magyar királyok telepítették át Erdélybe.«³⁾ Abból, hogy Szent István hadakozásaiban a besenyőkkel s Szent László hadakozásaiban a kúnokkal nincs szó az erdélyi székelyekről, egyáltalában nem lehet arra következtetni, hogy ők akkor még nem laktak volna székeikben, mert, mint Thúry helyesen jegyzi meg, azon hadakozások az általok lakott területeket nem érintették, de nem is áll, hogy legrégibb krónikáink egészen hallgatnának a székelyeknek Erdélyben lakásáról Szent István és Szent László idejében, mert hiszen, »krónikáink Kézain kezdve mind azt állítják, hogy a székelyek már a honfoglalás után Erdélybe telepedtek, a mivel természetesen azt is kimondják, hogy *tehát Szent István és Szent László idejében már ott laktak.*«⁴⁾

»Abból a körülményből, hogy a székely nyelv egvező a magyarral írja folytatólag Thúry —, csak azt lehet következtetni, hogy ez a két nyelv egy bizonyos ideig együtt, közösen fejlődött és ennélfogva a székelyek innen, Magyarországból származtak ki Erdélybe, de semmiesetre sem azt, hogy királyok telepítették ki őket s hogy okvetlenül határóreknek kellett lenniök.«⁵⁾

Abból, hogy éppen Szent László Erdélyországnak védszentje, éppen olyan kevésbé következtethető a székelyeknek e

¹⁾ L. a 2-dik lapon.

²⁾ A 3. lapon.

³⁾ Az 5. l.

⁴⁾ A 9. l.

⁵⁾ U. o.

király által való betelepítése Erdélybe, mint nem következik azon tényből, hogy Horvátország védszentje Szent István, az, hogy Horvátországot Szent István foglalta volna el s alapította volna a zágrábi püspökséget.¹⁾ És itt még az is megfontolandó, hogyha csakugyan Szent László lett volna az, a ki a székelyeket Erdélybe kitelepítette, akkor bizonyára törvénykezésükben szigorúan ragaszkodtak volna ugy az általa hozott *decretumokhoz*, mint Szent István mind azon törvényeihez, melyeket ő is szigorúan megtartatott. Már pedig nem ezt látjuk, hanem igen is azt, hogy olyan jogokkal és olyan souverain hatáskörrel bírtak, a melyeneket a magyar csakis a királyság megszilárdulása előtt, a vezérek korában élvezett, de már azután a legkiváltságosabb osztály sem.²⁾ Oláh Miklós »Hungaria et Attila« cz. műve II. könyve 18-dik fejezetében erre vonatkozólag ezeket mondja: *Neminem patiuntur inter se libertate esse superiorem. Minimus eorum eam habet inter eos immunitatem. quam maximus.* A következőkben³⁾ Thúry érdekesen vázolja a székely alkotmány, társadalmi szervezet s jogi élet mibenlétét, noha ezt a tárgyat korántsem merítette ki, a mi jelen munkája keretében nem volt s nem is lehetett szándéka. Szent László és utódai még ha akarták volna, sem ruházhatták volna fel azon *jogok, immunitások összeségével* a határörökül kitelepített székelyeket, melyek *együttvére* s az *egész magyar nemzetre* vonatkozólag semmiesetre sem voltak meg Szent István óta.⁴⁾ »A székelyek . . . felsorolt intézményeinek és jogainak minéműsége tehát nem csak azt az állítást czáfolja meg, hogy ők kitelepített határörök, hanem azt is, hogy Szent László és utódai korában telepítettek volna ki az országból.«⁵⁾

A székely ott lakhatott, a hol neki tetszett s ez a *vera sicutitas* jogi következménye, mint a hogy azt I. Lajos királynak egyik 1346-dik évben kelt okmánya nyilván mondja s a székelyek régi törvényeinek 1555-ben Székely-Údvarhelyen eszközölt összeírásában is mondatik, l. a 63–64. pontokat,⁶⁾ már pedig a határör elrendeltesével semmi sem áll olyan élénk ellentétbe, mint ez a *bármikor és bárhova való eltávozhatás*. Olyan határörökkel, a kik, a mikor nekik tetszik, állomásaikat elhagyhatják, s oda mehetnek, a hová nekik tetszik, határt

1) L. a 10. l.

2) U. o.

3) 10—13. ll.

4) L. a 11-dik lapon.

5) A 12-dik lapon.

6) U. o.

megvédeni nem lehet. Hunfalvy Pálnak ez a fontos körülmény elkerülte figyelmét, de azért Thúry még is jobban tette volna, ha őt *gyeňge historikus*-nak nem nyilatkoztatja s nem jegyzi meg, hogy ilyen s ehhez hasonló tévedései daczára *némelyek* nagy tekintélynek tartják.¹⁾ Igen sokan vagyunk, a kik ezen *némelyek*-hez tartozunk.

Teljesen igaza volt egyik felejthetlen emlékü barátomnak, mikor Bessarion bibornok életéről s koráról írt nagy műve jelígejeül e szavakat írta: »Irrthümer in den Resultaten sind nicht zu vermeiden. Sind die Arbeitsgrundsätze die richtigen, dann bringen auch die factischen Irrthümer der Forschung keinen wahren Schaden.« És még egy megjegyzésem van: hazánkban a *tekintély* kultusát gondosan ápolnunk kell s ne azt nézzük, hogy mások hogy tesznek.

A különlenyomat 13-dik lapján székely birtokban szerző szerint »az egyetlen örökös a község (communitas) volt.« Ez nem éppen így van, mert a mint Verbőczy nyilván mondja: *qui (Siculi) per tribus et generationes, atque lineas generationum (antiquorum more) haereditates et officia inter sese patiuntur, et dividunt*; magyarul» az örökségben és tisztségekben egymás közt (a régi szokás alapján) törzsek, nemzetiségek és nemzetségi ágak szerint részesednek és osztozkodnak.« Alább a 3. §-ban ezeket olvassuk: *haereditatesque, convictus, et sententiatus non amittit, sed ad haeredes, fratresque ejus derivantur*: magyarul »Az elmarasztalt és elítélt örökségét el nem vesztí, hanem az örökösire és atyafiaira száll.«²⁾ Ugyanezt bizonyítja a többi közt egy székely örökségi per 1535-1538-ban, megjelent a »Századok« 1875-dik évfolyama 9-dik füzetében.³⁾

Hunfalvy a *székely-i* (székely) elnevezésnek »határőr« jelentést tulajdonít, a mely állítással szemben Thúry igen helyesen jegyzi meg, hogy a *székely* névnek ilyen értelme most sincs, de soha se is volt, mert a *custodes confiniorum* jelenleg is »határőrek«-nek neveztetnek, s a régi okiratokban és magyar nyelvemlékekben szintén *eurri*-knek neveztettek, illet. *ör-i*-knek latin pluralis raggal. Így olvassuk ezt magának Szent Lászlónak *decretum*-aiban »*Custodes confiniorum, qui vulgo Eurri vocantur*«, stb., pedig, mint fennebb látók, Hunfalvy szerint

¹⁾ A 13. l.

²⁾ L. Verbőczy. *Decret. Tripart.* III. rész. 4. czímét dr. Kolosvári Sándor és dr. Óvári Kelemen kiadásában, melyet dr. Markus Dezső magyarázó jegyzetekkel kísér (Magyar Törvénytár, Budapest, 1897).

³⁾ L. Szabó Károly »A régi székelység« (Koloszvár, 1890), a 49. l.

részben legalább éppen Szent László telepítette volna ki a székelyeket Erdélybe határőrökül. »Ebből érthető meg, hogy az ország határaihoz közel miért találunk sok *Or* nevű helységet stb.« »Ellenben a *Székely* nevű helységek mind az *ország belsejében* találhatóak, nem a határszélen.«¹⁾ Tény, hogy Füzéren, Regéczen (Abaujmegyében) és Munkácson (Bereghmegyében) a várőröket s az erdők és hegyek őrzőit *székelyek*-nek nevezték, de ebből, mint Thúry igen helyesen megjegyzi, korántsem következik, hogy a *székely* szó »őr«-t jelentene. sőt egészen más valami következik, az t. i., hogy ezek az őrek székely eredetűek voltak, s ez már egy 1566-dik évi ugyancsak oman való oklevélből is kitűnik, melyben a *siculus* név a *libertinus* »szabad ember« szóval van értelmezve, mely az erdélyi székelyek hármass felosztásának egyik osztályát jelentette.²⁾ Így olvassuk ezt az 1606-dik évi székely gyűlés határozatainak czímében is: »Articuli Dominorum Siculorum, id est terrae Siculicaniae Primorum Potiorum, Primpilorum et *Libertinorum* omnium Sedium Siculicalium in Comitibus eorum generalibus die 24. Decembris 1606.« »Az erdélyi székelyeknek éppen eme *libertinus* osztályáról tudjuk, írja Thúry József, hogy a XVI. és XVII. században gyakran *szegődtek el jobbágyokul*.«³⁾ Mind ezt Thúry hiteles oklevelekkel bizonyítja. »Mindezekből — írja — úgy hiszem, elég világosan kitűnik, hogy a Füzéren, Regéczen és Munkácson (s eddig elé csak itt) emlegetett *székelyek* voltaképen Erdélyből származott székelyek, kiket akár az erdélyi fejedelmek, akár a királyok, akár a nevezett várak ideiglenes birtokosai fogadtak szolgálatukba s a kik aztán a nekik adott telkekért, más robot helyett, fegyveres szolgálatot tettek mint várőrök s a várhoz tartozó erdők őrizői. Azokat a füzéri, regéczi és munkácsi telkes jobbágy várőröket tehát nem azért nevezték »székelyeknek«, mintha ennek a szónak igazi és eredeti jelentése »őr«, vagy »határőr« volna, hanem azért, mert erdélyből kiszármazott s u. n. szabad székelyek (= libertini) voltak.«⁴⁾ A Székely Oklevéltár« II. köt. 124-dik lapján nyilván olvassuk: »Valamely székely *szolgálni akart menni*, bár más országban is, ki országunknak védelmére nem volt,⁵⁾ *szabad volt szolgálni menni*; de szegődött szolgát megtartóztathattak.« Arra több példa van, »hogy valamely nemzet neve idővel átmegett azon foglalkozás megjelölésére, melyet

¹⁾ A 15. l.

²⁾ A 16-dik l.

³⁾ U. o.

⁴⁾ A 17. l.

⁵⁾ Ez a néhány szó hiányzik Thúry idézetéből.

valahol az illető nemzetből származott emberek szoktak kiváltképen végezni (metonymia)« s Thúry egynehány ilyen példát idéz. Ezek számát hadd szaporítsom a tudomásom szerint való legrégibbel, mely a világirodalomban előfordúl s ez az, melyet Herodot történeti műve ötödik könyvének egy helyén olvassunk: »A lygiaiak Massalia-tól befelé a kereskedőt (a *syginn* népről) *syginn*-nek nevezik.«¹⁾ — A *székely* név etymologiai felfejtésére Hunvalvy P., a mint látók, a *székeli* alakot vette kiindulási pontnak, illet. magyarázata alapjának, de, mint Thúry kimutatta, tévesen, mert ezen név legrégibb alakja *scicul*, s a *székeli* csak olyan tovább képzés, mint *magyari*, *deáki*, p. o. »deáki tudomány« stb.²⁾ Ez első fejezet berekesztésében Thúry öt pont alá fogja czáfolata végeredményét.

Dolgozata második részében Thúry J. azon lakóhelyeket kutatja, melyeken a székelyek régebbi időben és nagyobb számmal laktak, mint az erdélyi székelyek. — A mely helyeken az oklevelek székely lakosságról beszélnek s a hol Székely nevű helységek vannak, vagy voltak: azokon a helyeken, vagy azok vidékein *ugyanolyan nevű helységeket találunk, melyeneket Erdélyben a mai Székelyföldön ismerünk.* Nem néhány, — — — hanem igen tekintélyes számú, t. i. 194 helynévről van szó; nem az egész ország területén, hanem az országnak két felén, a Dunántúl és Tiszántúl. Szamostól Marosig és a legtöbb esetben csoportosan, többet egy-egy kisebb területen; stb.«³⁾ Ilyen helységnevek előfordúlnak Pozson-, Nyitra-, Moson-, Győr-, Komárom-, Sopron-, Vas-, Zala-, Veszprém-, Fehér-, Tolna-, Baranya-, Somogy-, Szatmár-, Szilágy-, Szabolcs-, Hajdú-, Bihar-, Békés-, Csongrád-, Aradmegyében.⁴⁾ L. erre vonatkozólag Vámbéry A. »A magyarság keletkezése és gyarapodása« cz. művéről irt ismertetésem illető helyén s különösen a *Saágh* helységnevről szóló jegyzetemet.⁵⁾ Ezen helynevek közt van néhány olyan, mely kiváló fontossággal bír, ilyen *Poson* városnév, melyet Thúry a székelyek egyik ágának. *Poson*-nak nevével azonosított — ilyen *Moson* s a *Rába* név, *Ráb* patak neve Marosszéken, melyet csakis oly nép honosíthatott meg a Székelyföldön, a mely egykor Pannoniában, a *Rába* (Ptolemaeusnál *Páβω*) mentén lakott.⁶⁾ A veszprémmegyei *Dudar* helységnevet csakis a székelyeknél találjuk meg a Megyes nem *Dudar* vagy *Dudor*

1) L. a 9. fejezetet.

2) A 20. l.

3) A 29. l.

4) 30—44. ll.

5) »Századok« XXIX. évf. 8-dik f., a 754-dik lapon.

6) A 39. l. a jegyzetben.

ágának nevében.¹⁾ A *szeg* végzetű helynevek, mint Thúry megjegyzi, Magyarországnak csak ama részein fordulnak elő, a hol székelyes nevű helységeket találunk, így Vas megyében *Egerszeg* stb.,²⁾ s itt Thúry megemlíti, hogy Maroszáéken is van egy *Egerszeg* nevű hely. A székelyek egyik igen régi szokásának, t. i. a *karácsoni regélésnek* párját Zalamegyében a *göcsejiék*-nél találjuk meg, még pedig nem pusztán a szokást, hanem az énekelni szokot régi dalt is meglepően egyező tartalommal »és olyan refrainnel, mely eredetileg mind a székely, mind a göcseji dalban azonos volt s csak későbbben változott el a regesek ajkán a nemértés következtében.«³⁾ Ha az eddig említett helynevekhez hozzáadunk még 14 *Székely. Széköl. Szokoly* hangzású helynevet, úgy *összesen* 208 helynév tanusodik a székelyeknek hajdani lakásáról a mai Magyarország területén, u. m. a felsorolt dunántúli és tiszántúli megyékben. »Már pedig 208 helynév – írja Thúry J. – igen erős argumentum a történetíróra nézve. Hogy eme 208 helynévnek vallomását úgy kell érteni, a hogyan mi értelmezzük, azt hitelesen bizonyítják legrégebb történeti följegyzéseink (a krónikák) és kiváltképpen a különböző oklevelek, mint a melyek megállapítják, hogy hazánknak dunántúli és tiszántúli részein egykor székelyek laktak.«⁴⁾ Azon 93 helynév a mai Székelyföldön, melyeknek Thúry teljesen megfelelő hasonmásait Magyarország dunántúli s tiszántúli megyéiben kimutatta, csak úgy magyarázhatók meg, hogy »a székelységnek az a töredéke, mely innen kiszakadt Erdélybe, részben megtartotta a régi lakóhelyek neveit az új szállások elnevezésére. S a székelység ebben a tekintetben csak úgy cselekedett, mint az új hazába költözködő nép rendesen szokott tenni.«⁵⁾

Tanulmánya III-dik részében arra a kérdésre igyekszik szerző megfelelni, hogy miféle eredetű nép volt az a székelység, mely a magyarok bejövetele előtt s részben még később is Magyarországnak dunántúli és tiszántúli részeiben lakott? Kozár-kaborok, besenyők, szlávok, gepidák, németek nem voltak, mint azt Thúry kimutatja.⁶⁾ A húnok *eggyenes* utódai se lehettek Thúry szerint, mert Jordanesből tudjuk, hogy a húnok leveretésök után minő irányokban széledtek el. »Ha tehát számot vetünk az Attila halála óta a magyarok beköltözéseig

¹⁾ A 45. l.

²⁾ U. o. a jegyzetben.

³⁾ A 47. l.

⁴⁾ A 49. l.

⁵⁾ U. o.

⁶⁾ L. az 50–55. ll.

hazánk területén lakott összes népek történetével — írja Thúry, — a székelyek őseinek kutatásában egyedül az *avarokra* eshetik a választásunk.«¹⁾ Arra nézve, hogy a székelyek nem mások, mint az avarok maradványai, Thúry szerint egy nagyfotosságu bizonyosság az a tény, hogy külföldi kútfők *Magyarország területének éppen azon a részein* — s csak is ott és máshol nem — ismernek és emlegetnek *avar*. illetőleg *hún* lakosságot a IX. században egészen a magyar honfoglalásig, a *mely helyeken* a belföldi források, t. i. a krónikák, oklevelek és helynevek tanúsága szerint *székely* népség lakott.²⁾ »Sőt még a 907. évből, tehát a magyar honfoglalás befejezte után való időből is, van emlékezés a pannoniai avarokról egy, az 1000. évben kelt codexben, melyet Wolfgangus Lazius (Viennensis, regius historicus ac medicus; élt 1504—1565.) idéz.«³⁾ »A nemzeti hagyomány úgy tudja, hogy a székelyek a magyarok beköltözése idején *Chigla*. az Csigla mezején, vagy a Csigla nevű mezőn laktak, hova birodalmuk bukása után a nyugoti népektől való félelmökben menekültek.«⁴⁾ *Csig.* mint Thúry helyesen megjegyzi, török szó »magas kerítés, sövény, gát, töltés, sáncz; nádból, vesszőből, ágakból, cserjéből fonott magas sövény, kerítés« értelmében, *la* helynév képző, mint a kún *borla* »szőlőhegy« szóban⁵⁾ stb. Ez a *Csigla* tehát azon avar gyűrűk neve, melyet a németek *Haga-* és *Hecca-*nak neveztek, mint azt Aventinus-nál olvassuk (szül. 1466-ban, meghalt 1534 január 9-dikén). Thúry szerint az egykorú nyugoti írók csak a fejedelmi lakot, a *regia*-t értik a német *Riny* nevezeten, ellenben a több helyen levő s tulajdonképpeni gyepeket *Hag* vagy *Hecke* szóval jelölik.⁶⁾

A középkori írók tudvalevőleg az avarokat *hún*-oknak is nevezik; innen van, írja Thúry, hogy krónikáink a székelyeket *hún eredetűeknek mondják*.¹⁾ Igenis részben innen van, de csak részben, mert ez egy maga még nem magyarozná meg a hún vonatkozású hagyományt krónikáinkban s a székely nép tudatában egyaránt. Hogy ezt a hagyományt kellőképpen megmagyarázzuk, nézetem szerint csak egy mód van, t. i. azon nagyon is valószínűnek mondható hypothesis, mely szerint a húnok egy része a velük nagyon közel rokon avarok népébe vegyült s ilyen módon az avarok, illetőleg avar-székelyek közt

¹⁾ Az 55. l.

²⁾ 55—56. ll.

³⁾ 57. l.

⁴⁾ A 61-dik lapon. L. az illető hagyományt Kézai-nál.

⁵⁾ L. a »Codex Cumanicus« glossariumában.

⁶⁾ 63. l.

meggyökerezettette az Attiláról s köréről szóló hagyományt, mint múltjának legbecsesebb hagyományát. Azt, hogy Attila húnjaiból egyetlen ember sem maradt Magyarország területén, sem Thúry sem más be nem bizonyították, és ha ez behizonyítható is volna, akkor is elegendhettek hún csoportok avarokhoz ezek nyugot felé tartó vándorlásuk alkalmából s byzanti írók nyilván mondják, hogy az avarok nyugoti terjeszkedésük közt *uturgur*-okat, *kuturgur*-okat, *sabir*-okat, *bolgar*-okat hódoltattak meg magoknak, de később is, így 597 körül, *koczager*-ek (= *kuturgur*) s más turk törzsek csatlakoznak hozzájuk.¹⁾

Szerző jeles dolgozata IV-dik részében a többi közt a *székely* elnevezéssel foglalkozik s ezt a nevet a török *szikil* vagy *szekil* szóval tartja azonosnak, mely *Sejkh Szulejman* szótárában »nemes ember, született nemes, előkelő családból való, úri származású, előkelő, úr, főrangú« értelmében fordul elő. Nézetem szerint a *székely* név el nem választható a *szék* szótól a lat. *sedes*, illet. »lakó hely« értelmében, s úgy van képezve, mind *lengyel*, törökül *lehli*, illet. Lech-földi (*Leh memleketi* törökül a. m. Lengyelország). Ezt a névmagyarázatot először Réthy László kísértette meg²⁾ s e sorok írója ennél jobb conjecturát nem tud. A *szék* szavat illetőleg nem tudok olyan gyökszót sem a magyar, sem a vele rokon török-, vagy finn-ugor nyelvekben, melyből ez biztosan kimagyarázható lenne; a *szék* szó hosszú *vocalisa* azt látszik bizonyítani, hogy e szóban két magánhangzó egyesült, illet., hogy a gyökszó magánhangzóba végződött. Fogarasi J. a »Magyar Nyelv Szótárá«-ban *szék* szavunkat a mongol *szago-khu* »ülni«, »lakni«, s az ebből képzett *szeőke* szóval hasonlította össze s összehasonlítása nagyon valószínűnek látszik.

Thúry József szóban forgó tanulmánya a székely eredet kérdését nagy mértékben tisztázta s közelebb vitte a remélhető végleges megoldás stadiumához. GR. KUUN GÉZA.

A csanád-egyházmegyei plébániák története. Irta dr. Szentkláray Jenő. Első kötet. Temesvár. Csanád-egyházmegyei könyvnyomda. 1898. (N. 8-r. XXIV és 740 lap.)

Szentkláray Jenő régi munkása a csanádi egyházmegye történetének. Barátjával, *Ortvay* Tivadarral, már 1871-ben megindította, s három éven át szerkesztette a Történelmi Adattárt, mely szorgalmasan gyűjtögette az egyházmegye múltjára

¹⁾ A 66. l.

²⁾ Theophylactus VII. 8.

³⁾ Ethnographia, VIII. évf. 1—2. f.